

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (första avdelningen)

den 10 april 2018*

”Begäran om förhandsavgörande – Förfarande för brådskande mål om förhandsavgörande – Artikel 99 i domstolens rättegångsregler – Civilrättsligt och straffrättsligt samarbete – Behörighet i mål om föräldransvar – Vårdnad om barn – Förordning (EG) nr 2201/2003 – Artiklarna 8, 10 och 13 – Begreppet barnets hemvist – Beslut som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat angående barnets hemvist – Olovligt bortförande eller kvarhållande – Behörighet vid bortförande av barn”

I mål C-85/18 PPU,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Judecătoria Oradea (domstol i första instans i Oradea, Rumänien) genom beslut av den 4 oktober 2017, som inkom till domstolen den 8 februari 2018, i målet

CV

mot

DU,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta samt domarna C.G. Fernlund, A. Arabadjiev, S. Rodin (referent) och E. Regan,

generaladvokat: P. Mengozzi,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

med beaktande av begäran från domstolens ordförande av den 20 februari 2018, med tillämpning av artikel 107 i domstolens rättegångsregler, att ta ställning till om det är nödvändigt att handlägga begäran om förhandsavgörande enligt förfarandet för brådskande mål,

med beaktande av första avdelningens beslut av den 28 februari 2018 att handlägga begäran om förhandsavgörande enligt detta förfarande,

följande

* Rättegångsspråk: rumänska.

Beslut

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, 2003, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan CV och DU, föräldrar till ett underårigt barn, avseende fastställelse av barnets hemvist och underhållbidrag för barnet.

Tillämpliga bestämmelser

Internationell rätt

- 3 Konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn ingicks i Haag den 25 oktober 1980 (nedan kallad 1980 års Haagkonvention). Som framgår av ingressen till konventionen har denna bland annat till syfte att skydda barn på internationell nivå mot de skadliga effekterna av ett olovligt bortförande eller kvarhållande av dem och att fastställa förfaranden i syfte att säkerställa ett snabbt återförande av dem till den stat i vilken de har sin hemvist. Konventionen har ratificerats av samtliga medlemsstater i Europeiska unionen.
- 4 I artikel 3 i konventionen föreskrivs följande:

”Ett bortförande eller ett kvarhållande av ett barn är att anse som olovligt om

- a) det strider mot en rätt till vårdnad som har anförtrotts en person, en institution eller något annat organ, antingen gemensamt eller för sig, enligt lagen i den stat där barnet hade [sin] hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet, och
- b) denna rätt verkligen utövades, antingen gemensamt eller för sig, vid den tidpunkt då barnet fördes bort eller hölls kvar eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum.

Rätten till vårdnad enligt a kan i första hand uppkomma på grund av lag eller genom ett judiciellt eller administrativt avgörande men även genom en överenskommelse som har rättslig verkan enligt lagen i den ifrågavarande staten.”

Unionsrätt

Förordning nr 2201/2003

- 5 I skälen 12 och 17 i förordning nr 2201/2003 anges följande:

”(12) De behörighetsregler som fastställs i denna förordning i fråga om föräldraansvar är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Det innebär att behörigheten i första hand skall ligga hos domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar.

...

(17) Vid olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn bör barnet omedelbart återföras, och i det syftet bör [1980 års Haagkonvention] fortsätta att tillämpas, med de kompletteringar som följer av bestämmelserna i denna förordning, särskilt artikel 11. ...”

6 I artikel 1 i förordningen, med rubriken ”Tillämpningsområde” föreskrivs följande:

”1. Denna förordning skall, oberoende av domstolstyp, tillämpas på civilrättsliga frågor om

- a) äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap,
- b) tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar.

2. Frågorna enligt punkt 1 b kan bland annat röra

- a) vårdnad och umgänge,

...

3. Denna förordning skall inte tillämpas på

...

- e) underhållsskyldighet,

...”

7 I artikel 2 i förordningen, med rubriken ”Definitioner”, föreskrivs följande:

”I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

...

7) *föräldraansvar*: alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom. Föräldraansvar omfattar bland annat vårdnad och umgänge.

8) *person med föräldraansvar*: varje person som har föräldraansvar för ett barn.

9) *vårdnad*: de rättigheter och skyldigheter som hänför sig till omvårdnaden om barnets person, särskilt rätten att bestämma var barnet skall bo.

...

11) *olovligt bortförande eller kvarhållande av barn*: ett bortförande eller ett kvarhållande av ett barn

- a) som strider mot den vårdnad som har anförtrotts en person genom dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan enligt lagen i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet,

och

b) under förutsättning att denna vårdnad verkligen utövades, antingen gemensamt eller för sig, vid den tidpunkt då barnet fördes bort eller hölls kvar eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum. Vårnaden skall anses utövas gemensamt när en av personerna med föräldraansvar, enligt en dom eller på grund av lag, inte får besluta var barnet skall bo utan medgivande från en annan person med föräldraansvar.”

8 I artikel 8 i förordningen, med rubriken ”Allmän behörighet”, föreskrivs följande:

”1. Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.

2. Punkt 1 skall tillämpas med förbehåll för artiklarna 9, 10 och 12.”

9 I artikel 10 i förordning nr 2201/2003, med rubriken ”Domstols behörighet vid fall av bortförande av barn”, föreskrivs följande:

”Vid fall av olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn skall domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet behålla sin behörighet tills barnet har fått hemvist i en annan medlemsstat, och

a) varje person, institution eller annat organ som har vårdnad om barnet har godtagit bortförandet eller kvarhållandet,

eller

b) barnet har varit bosatt i denna andra medlemsstat i minst ett år efter det att den person, den institution eller det organ av annat slag som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig och barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö och något av följande villkor uppfylls:

- i) Ingen begäran om återlämnande har lämnats in till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat dit barnet har bortförts eller där barnet kvarhålls inom ett år efter det att den som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig.
- ii) En begäran om återlämnande som lämnats in av den som har vårdnad om barnet har återkallats, och ingen ny begäran har lämnats in inom den tidsfrist som avses i led i.
- iii) Ett ärende vid domstolen i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet har avslutats i enlighet med artikel 11.7.
- iv) En dom i vårdnadsfrågan som inte medför att barnet skall återlämnas har meddelats av domstol i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet.”

10 I artikel 11 i förordningen, med rubriken ”Återlämnande av barn”, föreskrivs följande:

”1. Om en person, en institution eller ett organ som har vårdnad om barnet ansöker hos de behöriga myndigheterna i en medlemsstat om att de skall meddela ett beslut på grundval av [1980 års Haagkonvention] i syfte att utverka återlämnande av ett barn som olovligt bortförts eller kvarhållits i en annan medlemsstat än den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet, skall punkterna 2–8 tillämpas.

...

3. En domstol som erhållit en ansökan om återlämnande av ett barn enligt punkt 1 skall skyndsamt handlägga ansökningen enligt de snabbaste förfaranden som får tillämpas enligt den nationella lagstiftningen.

Utan att det påverkar tillämpningen av första stycket skall domstolen, såvida detta inte på grund av exceptionella omständigheter är omöjligt, meddela sitt beslut inom sex veckor efter det att den erhållit ansökningen.

...”

- 11 I artikel 13 i förordningen, med rubriken ”Behörighet grundad på barnets närvaro”, anges följande i punkt 1:

”Om barnets hemvist inte kan fastställas och behörighet inte kan bestämmas på grundval av artikel 12, skall domstolarna i den medlemsstat där barnet befinner sig vara behöriga.”

Förordning (EG) nr 4/2009

- 12 Rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet (EUT L 7, 2009, s. 1), ska enligt artikel 1.1 tillämpas ”på underhållsskyldighet som har sin grund i familje-, släktskaps-, äktenskaps- eller svägerlagsförhållande”.

- 13 Artikel 3 i denna förordning, med rubriken ”Allmänna bestämmelser”, har följande lydelse:

”I frågor som gäller underhållsskyldighet i medlemsstaterna ska behörigheten ligga hos

...

d) den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om föräldraansvar om frågan om underhåll har samband med denna talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 14 Det framgår av begäran om förhandsavgörande att CV och DU, som båda är rumänska medborgare, var gifta och levde tillsammans i Portugal. De har en son, som föddes den 29 oktober 2010 i den medlemsstaten. Barnet är portugisisk medborgare.
- 15 I juli 2015 separerade föräldrarna. Modern, DU, lämnade det gemensamma hemmet och barnet bodde kvar tillsammans med sin far, CV.
- 16 Med anledning av separationen hade föräldrarna, i enlighet med portugisisk lagstiftning, gemensamt föräldraansvar, vilket bland annat innefattar rätten att bestämma var barnet ska bo.
- 17 Den 11 april 2016 ingav modern en ansökan vid en portugisisk domstol om att få vårdnaden om barnet.
- 18 Den 25 april 2016 lämnade fadern Portugal för att besöka Rumänien tillsammans med sin son, utan samtycke från modern.
- 19 I ett interimistiskt avgörande av den 15 juli 2016, biföll den portugisiska domstolen moderns talan och anförtrodde henne vårdnaden om barnet.

- 20 Den 4 april 2017 väckte modern talan vid behöriga rumänska domstolar i syfte att få barnet återlämnat med stöd av 1980 års Haagkonvention. Vid Tribunalul București (domstol i första instans i Bukarest, Rumänien) anhängiggjordes således ett förfarande om ett internationellt bortförande av barn.
- 21 I en tvistemålsdom förordnade den domstolen om återförande av barnet till Portugal på grund av att denna stat kunde betraktas som den medlemsstat där barnet hade sin hemvist. Denna dom fastställdes av Curtea de Apel București (Appellationsdomstolen i Bukarest, Rumänien) i dom av den 16 augusti 2017. Därvid slogs fast att Rumänien inte kan anses vara den stat där barnet har hemvist med hänsyn till det olovliga bortförandet av barnet från Portugal till Rumänien.
- 22 Oberoende av detta förfarande väckte fadern den 21 april 2017 talan vid Judecătoria Oradea (domstol i första instans i Oradea, Rumänien) (den hänskjutande domstolen) och yrkade att den domstolen skulle fastställa att barnets hemvist är i Rumänien och att barnets mor skulle förpliktas att betala underhåll och rättegångskostnader.
- 23 I detta sammanhang har CV bland annat gjort gällande att sedan DU lämnade den gemensamma bostaden har hon endast sporadiskt besökt barnet och inte bidragit till dess försörjning eller utbildning. Den rådande situationen fortsätter, eftersom DU enligt fadern endast har telefonkontakt med barnet en gång i månaden.
- 24 DU har gått i svaromål och yrkat att talan ska avvisas. Hon har med stöd av artikel 132 i den rumänska civilprocesslagen invänt att den hänskjutande domstolen inte är behörig i enlighet med artikel 8 i förordning nr 2201/2003 och det faktum att behöriga rumänska domstolar, där talan väckts i ett förfarande om bortförande av barn, i ovannämnda domar slagit fast att deras gemensamma barn har sin juridiska hemvist i Portugal.
- 25 Med anledning av denna invändning om bristande behörighet, yrkade fadern att den hänskjutande domstolen skulle begära förhandsavgörande angående tolkningen av begreppet barnets "hemvist" i artikel 8 i förordning nr 2201/2003.
- 26 Den hänskjutande domstolen har uppgett att den först ska pröva invändningen om bristande behörighet som barnets mor framfört och att den för att pröva denna invändning måste tillämpa det nämnda begreppet "hemvist".
- 27 Den hänskjutande domstolen har härvid påpekat att även om, vid den tidpunkt då talan väcktes i det nationella målet, barnet hade hemvist hos sin far i Oradea i Rumänien, hade behöriga rumänska domstolar, i de domar som nämns i punkt 21 i förevarande beslut, konstaterat att bortförandet av barnet från Portugal till Rumänien var olovligt och att barnets hade sin hemvist i Portugal.
- 28 Mot denna bakgrund beslutade Judecătoria Oradea (domstol i första instans i Oradea) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:
- "1) Ska begreppet barnets hemvist i den mening som avses i artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 förstås så, att det avser den plats där barnet har en viss grad av integrering i en social miljö och familjeomgivning oberoende av det faktum att det finns ett domstolsavgörande som meddelats i en annan medlemsstat, sedan barnet flyttat med sin far till den plats där det underåriga barnet numera är integrerat i denna sociala miljö och familjeomgivning? Eller ska i en sådan situation bestämmelserna i artikel 13 i förordning nr 2201/2003 tillämpas, som föreskriver behörighet grundad på barnets närvaro?
- 2) Är det faktum att den underåriga är medborgare i den medlemsstat där han eller hon är bosatt med sin far under förhållanden där barnets föräldrar endast har rumänskt medborgarskap, relevant för fastställandet av hemvist?"

Förfarandet för brådskande mål

- 29 Genom en skrivelse av den 20 februari 2018 anmodade domstolens ordförande med tillämpning av artikel 107.3 i domstolens rättegångsregler den för detta ändamål utsedda avdelningen, nämligen den första avdelningen, att ta ställning till huruvida det är nödvändigt att handlägga begäran om förhandsavgörande enligt förfarandet för brådskande mål.
- 30 I detta avseende ska det påpekas att det följer av rättspraxis att domstolen handlägger mål om bortförande av barn enligt förfarandet för brådskande mål, bland annat när ett barns separation från en förälder riskerar att försämra eller störa det nuvarande eller framtida förhållandet mellan barnet och denna förälder och orsaka irreparabel skada (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 december 2010, Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, punkt 39).
- 31 Det framgår av begäran om förhandsavgörande att det berörda barnet är sju år gammalt, att barnet sedan nästan två år tillbaka bor med fadern i Rumänien och att det är separerat från modern som är bosatt i Portugal. Den hänskjutande domstolen har i detta avseende påpekat att rumänska behöriga domstolar, där talan väckts i ett förfarande om internationellt bortförande av barn i den mening som avses i 1980 års Haagkonvention, i en lagakraftvunnen dom har slagit fast att barnet olovligen bortfördes från Portugal till Rumänien. Enligt den hänskjutande domstolen har CV även gjort gällande att DU endast har en månatlig telefonkontakt med barnet.
- 32 Med hänsyn till att barnet i utvecklingshänseende befinner sig i en känslig ålder skulle, under dessa omständigheter, en förlängning av den aktuella situationen allvarligt kunna störa eller till och med oåterkalleligen skada det underåriga barnets relation med sin mor. Eftersom barnets sociala integration och integration i familjen enligt vad den hänskjutande domstolen har konstaterat redan kommit ganska långt i sin nuvarande bosättningsmedlemsstat, skulle en förlängning av denna situation dessutom ytterligare kunna undergräva barnets integration i sin familjemiljö och sociala miljö för det fall barnet ska återvända till Portugal (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 december 2010, Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, punkt 40).
- 33 På grundval av referentens förslag och sedan generaladvokaten hörts, beslutade domstolens första avdelning, den 28 februari 2018, att handlägga förevarande begäran om förhandsavgörande enligt förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande.

Prövning av tolkningsfrågorna

- 34 Av artikel 99 i rättegångsreglerna följer att om en fråga i en begäran om förhandsavgörande är identisk med en fråga som domstolen redan har avgjort, om svaret på en sådan fråga klart kan utläsas av rättspraxis eller om svaret på frågan inte lämnar utrymme för rimligt tvivel, får domstolen, på förslag av referenten och efter att ha hört generaladvokaten, när som helst avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat.
- 35 Domstolen finner att denna bestämmelse ska tillämpas i förevarande mål.
- 36 Den omständigheten att en nationell domstol formellt sett har formulerat sin begäran om förhandsavgörande med hänvisning till vissa unionsbestämmelser, utgör inte hinder för att EU-domstolen tillhandahåller den domstolen alla tolkningsdata som kan vara användbara vid avgörandet av det nationella målet, oberoende av om det har hänvisats därtill i frågorna eller inte (se, bland annat, dom av den 29 september 2016, Essent Belgium, C-492/14, EU:C:2016:732, punkt 43, och dom av den 15 februari 2017, W och V, C-499/15, EU:C:2017:118, punkt 45).

- 37 EU-domstolens svar på de frågor som ställts av den hänskjutande domstolen ska göra det möjligt för sistnämnda domstol att avgöra den invändning om bristande behörighet som DU framställt i det nationella målet på grundval av artikel 8 i förordning nr 2201/2003. Enligt den hänskjutande domstolen ska denna invändning prövas före övriga invändningar och prövningen i sak.
- 38 Domstolen konstaterar härvidlag inledningsvis att det nationella målet handlar om ett olovligt bortförande av barn i den mening som avses i artikel 3 första stycket i 1980 års Haagkonvention och artikel 2 punkt 11 i förordning nr 2201/2003.
- 39 Det framgår av dessa bestämmelser att det är fråga om ett olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn, som definieras i mycket liknande ordalag i dessa bestämmelser, om bortförandet eller kvarhållandet av ett barn har skett i strid med den vårdnad som har anförtrotts en person genom dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan enligt lagen i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet (se dom av den 8 juni 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, punkt 36).
- 40 I förevarande fall bortfördes det berörda barnet av sin far till Rumänien utan moderns godkännande, i strid med den vårdnad som anförtrotts föräldrarna gemensamt enligt lagen i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet, det vill säga Republiken Portugal. Det är även utrett att de rumänska domstolarna, vid vilka talan väckts i enlighet med artikel 11 i förordning nr 2201/2003 med yrkande om att ett beslut ska antas på grundval av 1980 års Haagkonvention i syfte att få barnet återfört, genom en lagakraftvunnen dom har fastställt den olovliga karaktären av nämnda bortförande och förordnat om att barnet ska återföras till Portugal.
- 41 Under sådana omständigheter som dem som är aktuella i det nationella målet, ska en domstols behörighet i en medlemsstat i mål om föräldrans ansvar beträffande ett barn som olovligt bortförts således inte fastställas utifrån den allmänna behörighetsregeln i artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003, såsom angett i tolkningsfrågorna, vilken rör en situation där barnet lovligt flyttar till en annan medlemsstat (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 december 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punkt 42).
- 42 I enlighet med artikel 8.2 i förordning nr 2201/2003 ska nämligen den allmänna behörighetsregel som föreskrivs i punkt 1 i denna artikel tillämpas om inte annat följer av bland annat artikel 10, i vilken det fastställs en särskild regel vid fall av olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn.
- 43 Dessutom ska det framhållas att den hänskjutande domstolens frågor enbart rör tolkningen av förordning nr 2201/2003, trots att det framgår av begäran om förhandsavgörande att det nationella målet inte bara avser föräldrans ansvar utan även underhållsskyldighet, vilket är ett område som enligt artikel 1.3 e i den förordningen är undantaget från förordningens tillämpningsområde.
- 44 I enlighet med den rättspraxis som angetts i punkt 36 i förevarande beslut är det således nödvändigt att omformulera de ställda frågorna så att de avser artikel 10 i förordning nr 2201/2003, angående domstols behörighet vid fall av bortförande av barn, och artikel 3 i förordning nr 4/2009 angående domstols behörighet i frågor som rör underhållsskyldighet.
- 45 Mot bakgrund av det ovan anförda kan det konstateras att den hänskjutande domstolen har ställt sina frågor, vilka det är lämpligt att pröva tillsammans, för att få klarhet i huruvida artikel 10 i förordning nr 2201/2003 och artikel 3 i förordning nr 4/2009 ska tolkas så, att domstolarna i den medlemsstat till vilken ett underårigt barn olovligt har bortförts av en av föräldrarna är behöriga att pröva en talan som väckts av denna förälder angående vårdnaden om och underhållsskyldigheten för barnet, när, till följd av bortförandet, barnet i viss mån har integrerats såväl socialt som i familjelivet i den medlemsstaten, i vilken båda föräldrarna för övrigt är medborgare, trots att det emellertid föreligger ett interimistiskt domstolsavgörande som meddelats av domstolarna i den medlemsstat där barnet var

bosatt före bortförandet, varigenom vårdnaden om barnet hade anförtrotts den andra föräldern och barnets hemvist hade fastställts till nämnda förälders adress i den stat där barnet ursprungligen hade hemvist och i vilken barnet också är medborgare.

- 46 Vid fall av olovligt bortförande av barn är huvudregeln enligt artikel 10 i förordning 2201/2003 att domstolarna i den medlemsstat där barnet hade sin hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet ska vara behöriga. De behåller i princip denna behörighet, som endast överförs om barnet har fått hemvist i en annan medlemsstat och något av de alternativa villkor som anges i artikel 10 dessutom är uppfyllt (dom av den 1 juli 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, punkt 41).
- 47 I det nationella målet är det utrett att barnet hade hemvist i Portugal omedelbart före det olovliga bortförandet till Rumänien.
- 48 När det gäller verkan av ett interimistiskt domstolsavgörande om vårdnaden om ett barn, såsom det avgörande som meddelats av de portugisiska domstolarna i det nationella målet, varigenom barnets hemvist fastställdes till moderns bostad i Portugal, ska det erinras om att artikel 10 i förordning nr 2201/2003 just avser det fallet att barnet får ett nytt hemvist efter ett olovligt bortförande eller kvarhållande (dom av den 8 juni 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, punkt 55). Såsom redan har påpekats i punkt 39 i förevarande beslut är det fråga om olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn om bortförandet eller kvarhållandet har skett i strid med den vårdnad som har anförtrotts en person genom ett domstolsavgörande.
- 49 Följaktligen kan förekomsten av ett sådant interimistiskt domstolsavgörande inte vara avgörande för att fastställa barnets ”hemvist” i den mening som avses i förordning nr 2201/2003, eftersom hemvistbegreppet i allt väsentligt återspeglar ett faktiskt förhållande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 juni 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, punkt 54).
- 50 Även om det antas att barnet i det nationella målet har fått en ny hemvist i Rumänien, i den mening som avses i förordningen, konstaterar EU-domstolen, såsom har angetts i punkt 46 i förevarande beslut, att domstolen i denna stat endast kan förklara sig behörig med stöd av artikel 10 i förordningen i stället för domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet, under förutsättning att ett av de alternativa villkor som anges i artikel 10 a och b är uppfyllt.
- 51 I detta avseende har domstolen redan haft tillfälle att påpeka att syftet med förordning nr 2201/2003 är att avskräcka från bortföranden av barn från en medlemsstat till en annan och att ett olovligt bortförande av ett barn, såsom i det nationella målet, i princip inte får till följd att behörigheten överförs från domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet till domstolarna i den medlemsstat dit barnet har förts. Detta gäller även om barnet efter bortförandet har fått hemvist i sistnämnda stat. Domstolen har således funnit att villkoren i artikel 10 a och b i förordning nr 2201/2003 ska tolkas restriktivt (dom av den 1 juli 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, punkterna 43–45).
- 52 Det framgår emellertid inte av handlingarna i det nationella målet att något av dessa villkor är uppfyllt. Det kan, för det första, med hänsyn till de ansökningar som ingetts av barnets mor vid portugisiska och rumänska domstolar, inte vara fråga om ett godtagande, i den mening som avses i artikel 10 a i förordning nr 2201/2003, av bortförandet eller kvarhållandet av barnet som lämnats av den person som har vårdnaden. Eftersom det för det andra finns en begäran om återlämnande, som lämnats in inom ett år efter det att barnet bortfördes, vilken de rumänska domstolarna har bifallit, och det inte framstår som om någon dom i vårdnadsfrågan som inte medför att barnet ska återföras har meddelats av de portugisiska domstolarna, kan inte något av de villkor som avses i artikel 10 b i denna förordning anses vara uppfyllt.

- 53 EU-domstolen konstaterar följaktligen att i en situation som den i det nationella målet är domstolarna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet enligt artikel 10 i förordning nr 2201/2003 behöriga att pröva en talan rörande vårdnaden av barnet.
- 54 Vad gäller den hänskjutande domstolens behörighet att pröva yrkandet om underhåll bör det påpekas att det i artikel 3 d i förordning nr 4/2009 föreskrivs att den domstol som enligt sin egen lag är behörig att pröva en talan om föräldraansvar kan vara behörig i frågor som gäller underhållsskyldighet i medlemsstaterna om frågan om underhåll har samband med denna talan, såvida inte behörigheten endast grundar sig på den ena partens medborgarskap. Med tillämpning av denna bestämmelse är den domstol som är behörig enligt artikel 10 i förordning nr 2201/2003 i princip också behörig att pröva en talan om underhållsskyldighet som är accessorisk till en talan om föräldraansvar som har väckts vid den domstolen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 12 november 2014, L, C-656/13, EU:C:2014:2364, punkt 35, och beslut av den 16 januari 2018, PM, C-604/17, ej publicerat, EU:C:2018:10, punkt 32).
- 55 Eftersom rumänska domstolar, såsom framgår av punkt 53 i förevarande beslut, inte är behöriga med stöd av artikel 10 i förordning nr 2201/2003 att pröva en talan om föräldraansvar för barnet i det nationella målet, har de inte heller behörighet att pröva talan om underhåll på grundval av artikel 3 d i förordning nr 4/2009. Dessutom framgår det inte av handlingarna i målet att dessa domstolar skulle vara behöriga att pröva frågor om underhållsskyldighet på någon annan grund enligt förordning nr 4/2009.
- 56 Mot bakgrund av de uppgifter som framgår av handlingarna i målet är den hänskjutande domstolen inte behörig att pröva vare sig talan om vårdnad eller talan om underhåll vad gäller barnet till föräldrarna CV och DU, då denna behörighet tillkommer portugisiska domstolar.
- 57 Mot bakgrund av vad som anförts ovan ska de ställda frågorna besvaras enligt följande. Artikel 10 i förordning nr 2201/2003 och artikel 3 i förordning nr 4/2009 ska tolkas så, att i ett sådant fall som det i det nationella målet, där ett barn som hade hemvist i en medlemsstat olovligen har bortförts till en annan medlemsstat av en av sina föräldrar, är domstolarna i denna andra medlemsstat inte behöriga att pröva en talan om vårdnad eller en talan om fastställelse av underhåll beträffande barnet, i avsaknad av uppgifter om att den andra föräldern har godtagit bortförandet eller inte har ingett någon begäran om att barnet ska återlämnas.

Rättegångskostnader

- 58 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 10 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 och artikel 3 i rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet, ska tolkas så, att i ett sådant fall som det i det nationella målet, där ett barn som hade hemvist i en medlemsstat olovligen har bortförts till en annan medlemsstat av en av sina föräldrar, är domstolarna i denna andra medlemsstat inte behöriga att pröva en talan om vårdnad eller en

talans om fastställelse av underhåll beträffande barnet, i avsaknad av uppgifter om att den andra föräldern har godtagit bortförandet eller inte har ingett någon begäran om att barnet ska återlämnas.

Underskrifter